

Klaipėdos
universitetas
Jūros tyrimų
institutas

Gamtos tyrimų
centras

Aplinkos apsaugos politikos
centras

Aplinkos apsaugos
agentūra

Nacionalinė mokėjimo
agentūra

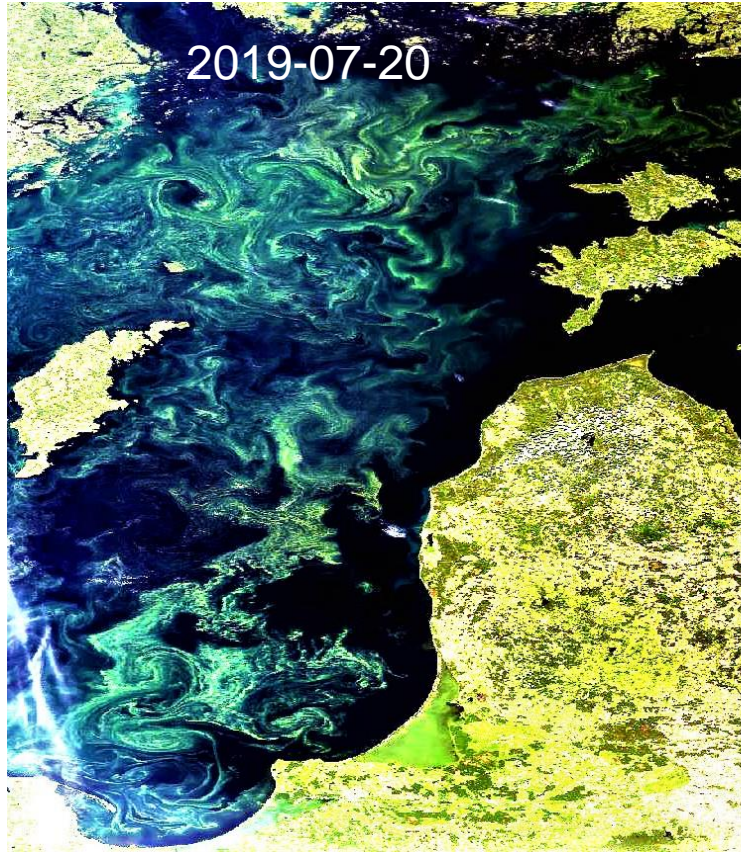
LIETUVOS BALTIJOS JŪROS APLINKOS APSAUGOS VALDYMAS: GALUTINIS ATNAUJINTAS BŪKLĖS VERTINIMAS

EUTROFIKACIJOS REIŠKINIŲ TENDENCIJOS LIETUVOS JŪRINĖJE TERITORIJOJE

Diana Vaičiūtė ir Mindaugas Žilius

2020-02-18, Klaipėda

D5. EUTROFIKACIJA

Eutrofikacija – vandens telkinio biologinio produktyvumo augimas dėl padidėjusios maistmedžiagų (N ir P) prietakos ir/arba kaupimosi.

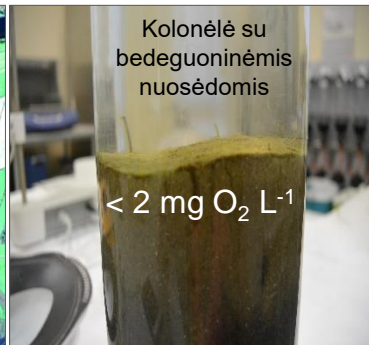
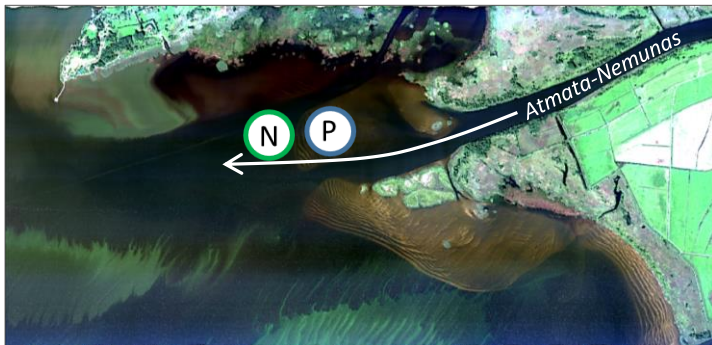
Viena iš opiausių ir sunkiai valdomų Baltijos jūros regiono problemų.

Pagrindinis maistmedžiagų šaltinis išlieka prietaka iš žemyninės dalies, kur dėl žmogaus veiklos patenka jos patenka į upes.

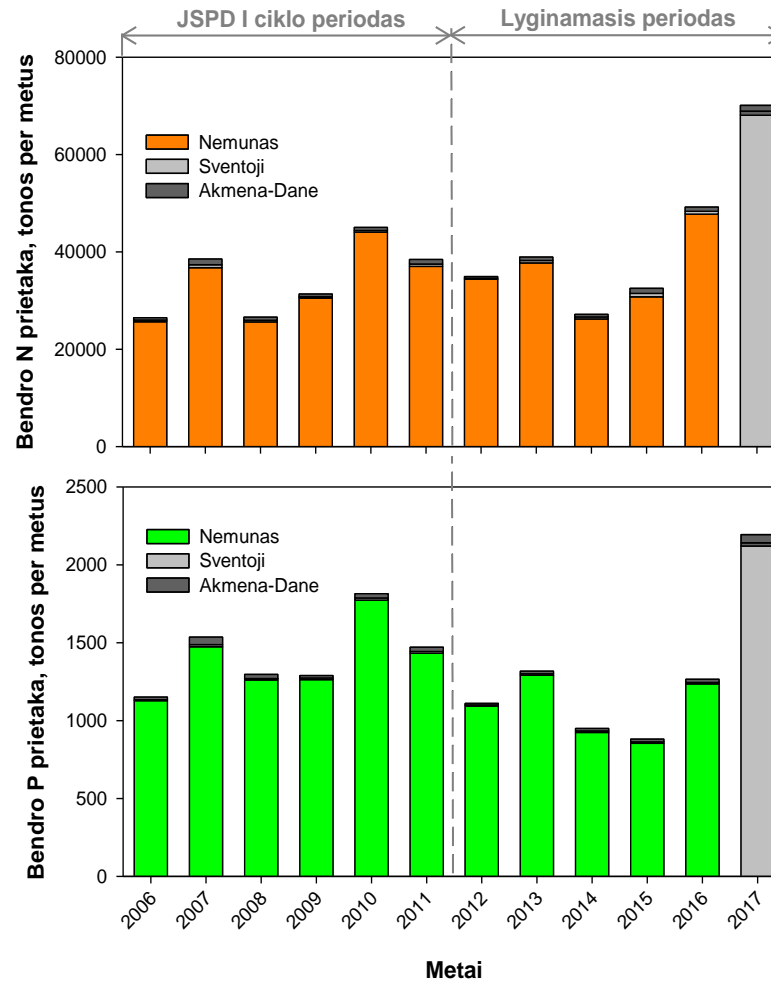
Simptomai ir poveikis:

- Vandens „žydėjimas“;
- Mažas vandens skaidrumas;
- Bedeguonė priedugnio aplinka;
- Pelaginio mitybos tinklo grandžių kaita;
- Išteklių kokybės ir kiekio mažėjimas;

Siektinas tikslas - žmogaus sukelta eutrofikacija yra sumažinta, ypač jos neigiamas poveikis.

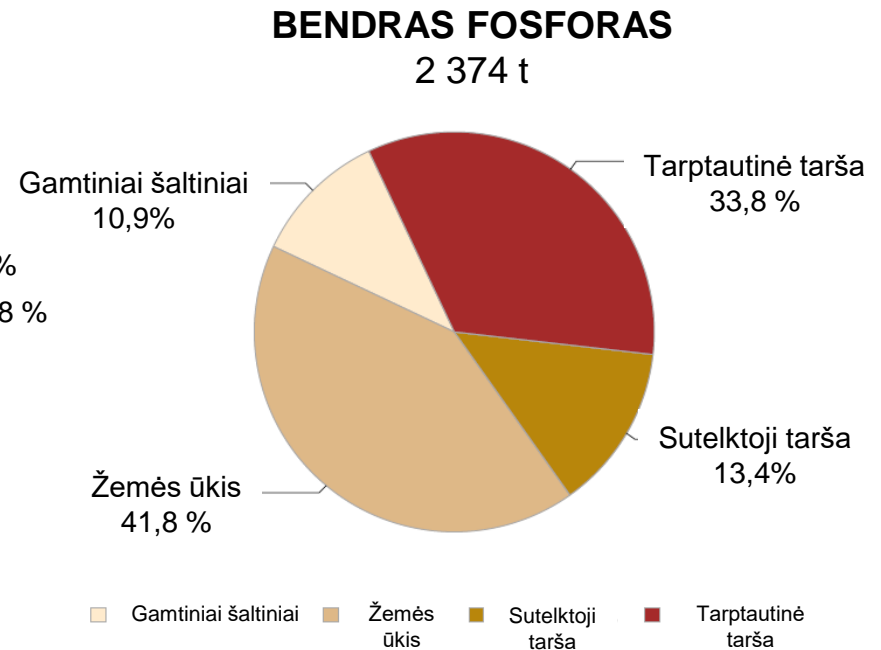
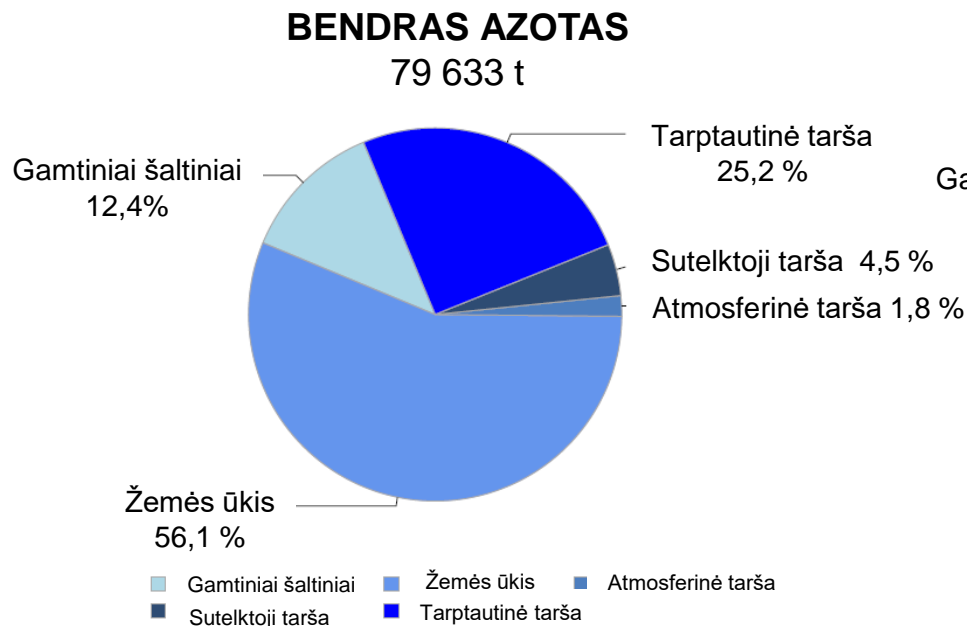
Bendro azoto ir fosforo prietaka iš upių baseino į Baltijos jūrą

*Baltic Nest instituto
sumodeliuoti duomenys
(Švedija)*

2012–2017 m. laikotarpiu į Baltijos jūrą su upių prietaka iš Lietuvos žemyninės dalies vidutiniškai per metus patekdavo 42140,3 tonų TN ir 1286,0 tonų TP

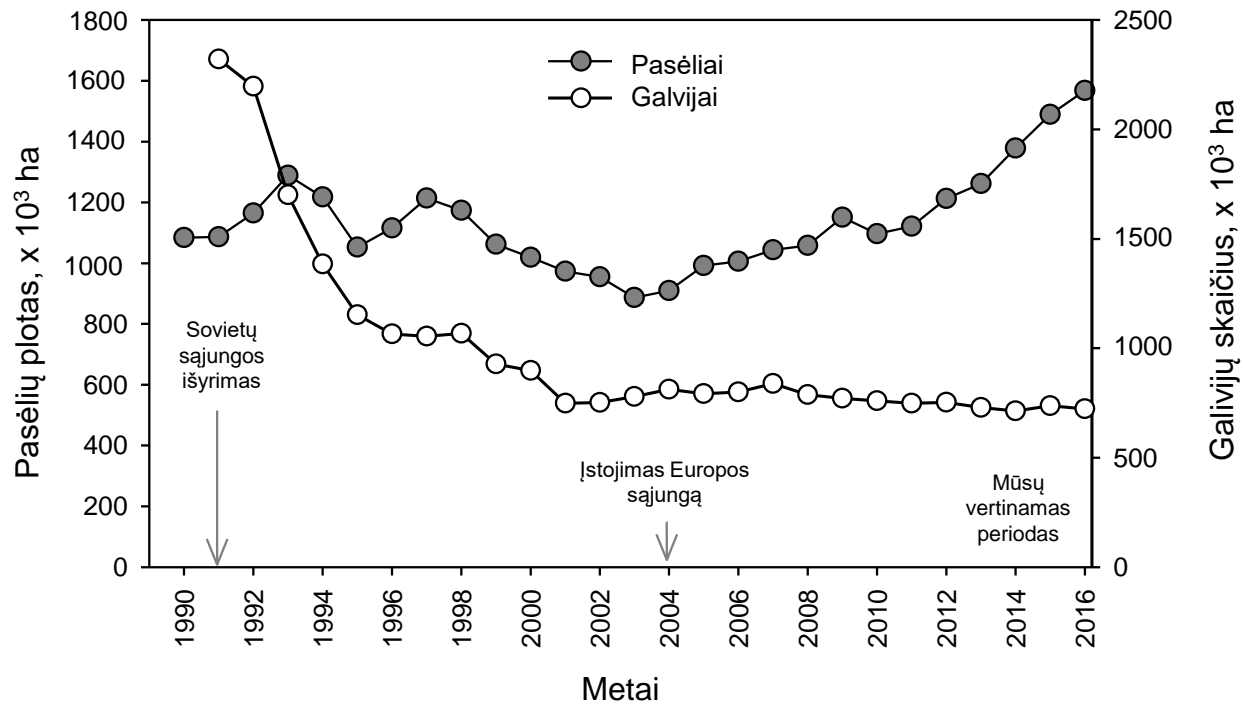
Bendro azoto ir fosforo šaltiniai upių baseine

2014 m. didžiausias maistingųjų medžiagų šaltinis Nemuno upės baseine yra žemės ūkis.

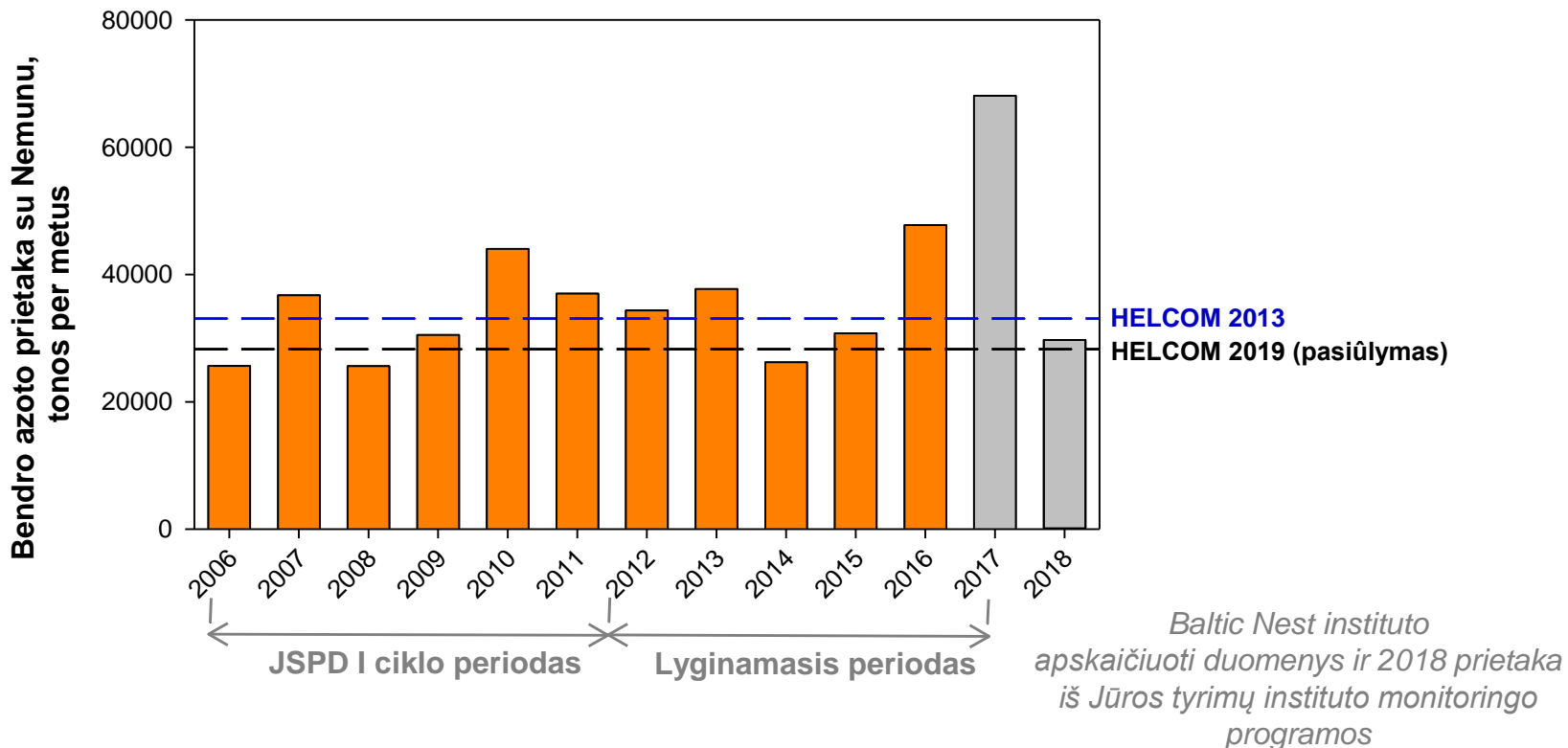
Pokyčiai Nemuno upės baseine

Pakeista iš Lubiene-Vybernaite ir kt. 2018

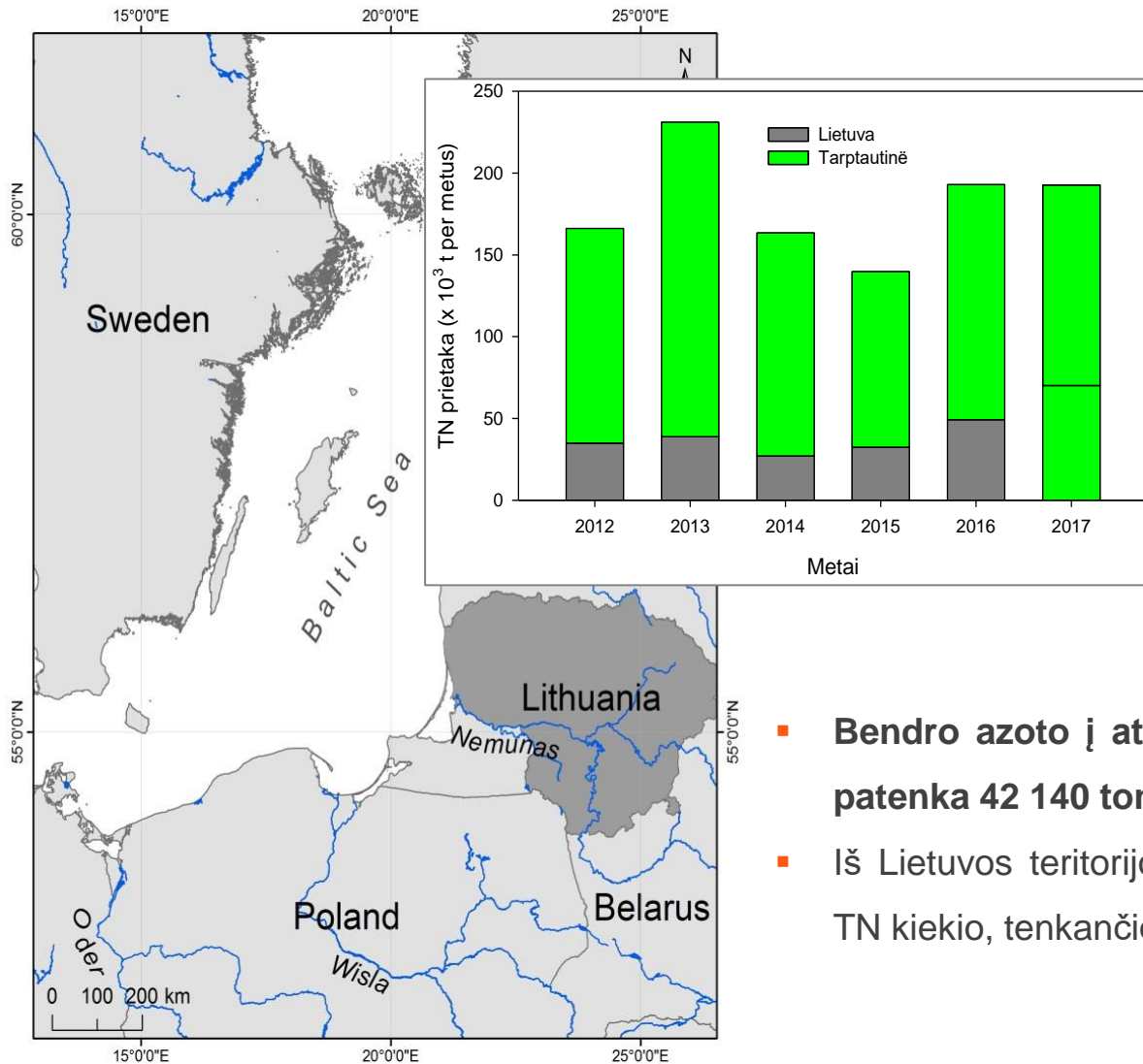

Ar didėjanti maistingų medžiagų prietaka yra trumpalaikis fenomenas?

- Vertinimo periodas sutampa su padidėjusia bendro azoto prietaka iš Nemuno upės baseino.
- Naujausi tyrimai atskleidžia, kad šis padidėjimas yra trumpalaikis fenomenas.
- Maistmedžiagių išplovimas iš žemės ūkio naudmenų yra viena iš priežasčių.

Kiek maistmedžiagių patenką iš Lietuvos į atvirą jūrinę dalį?

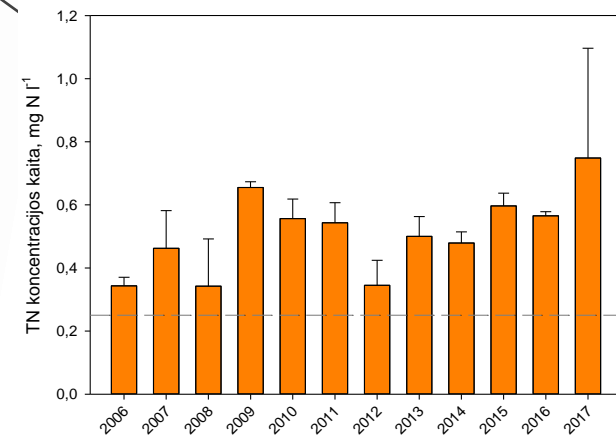
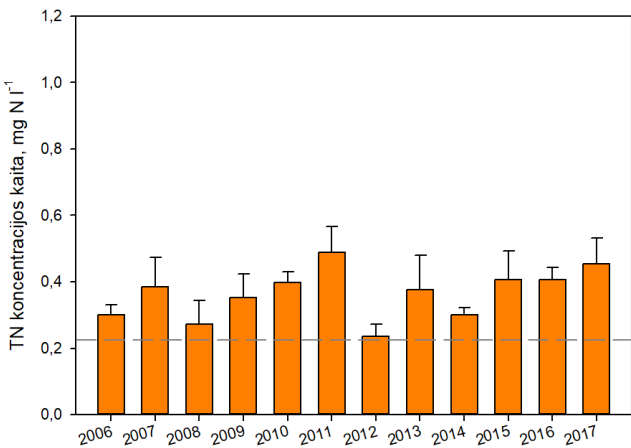
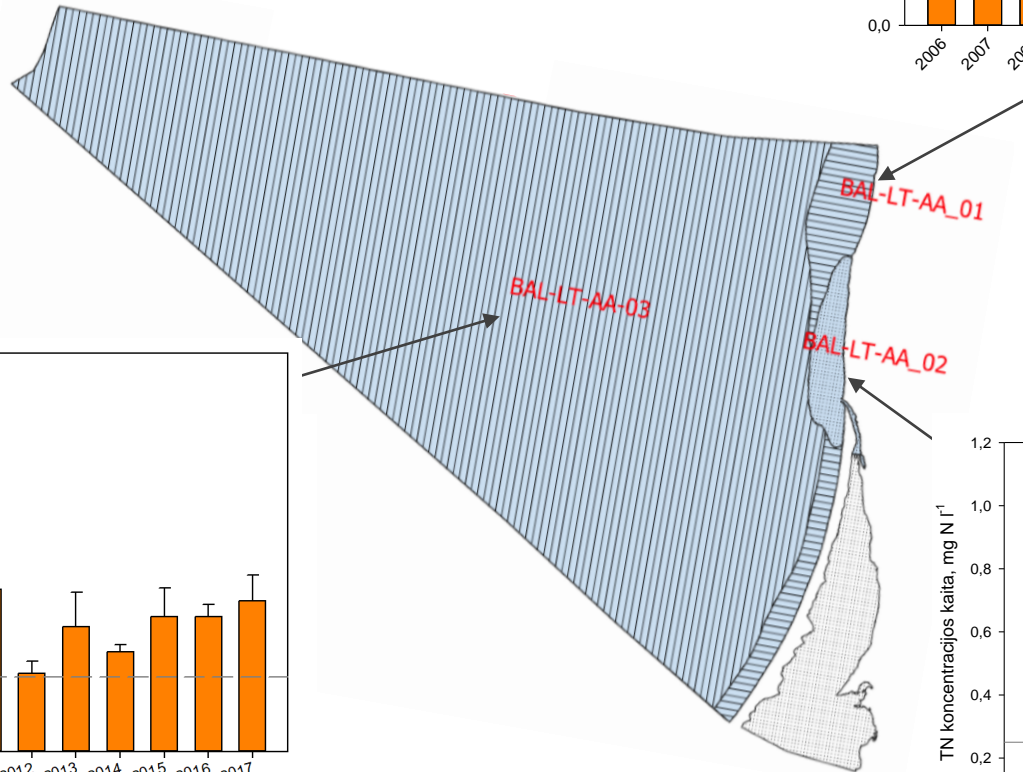
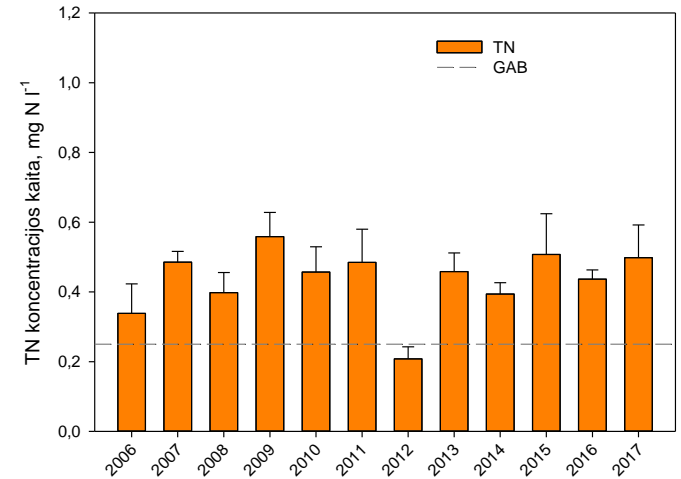

*Baltic Nest instituto
sumodeliuoti duomenys
(Švedija)*

- **Bendro azoto į atvirą Baltijos jūros dalį vidutiniškai patenka 42 140 tonų per metus.**
- Iš Lietuvos teritorijos vidutiniškai patenka 23 % bendro TN kiekio, tenkančio atviros jūros daliai.

Būklė pagal bendrą azotą vandens stovymėje (D5C1)

Būklė pagal bendro azoto (TN) koncentraciją vandens stovymėje išlieka bloga visoje Lietuvai priklausiančioje teritorinėje dalyje.

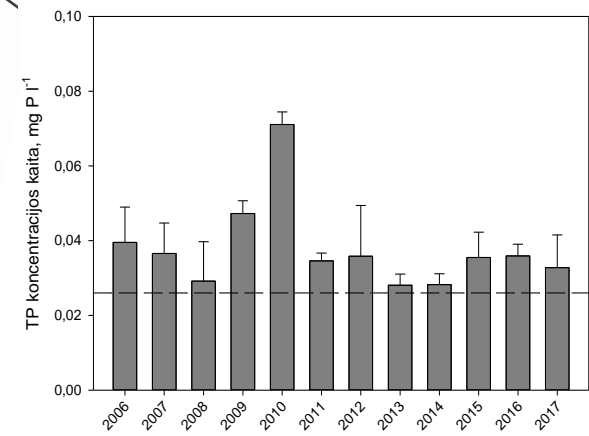
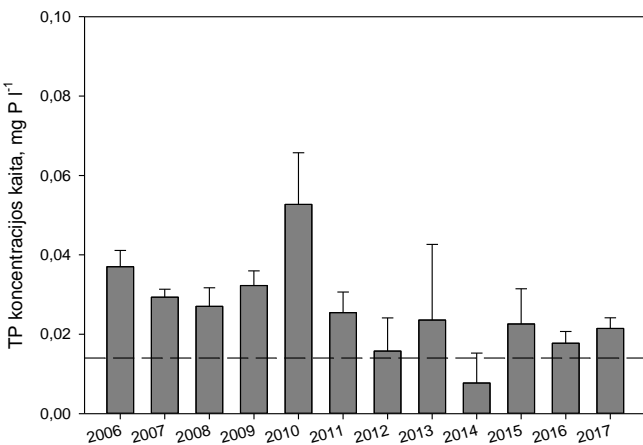
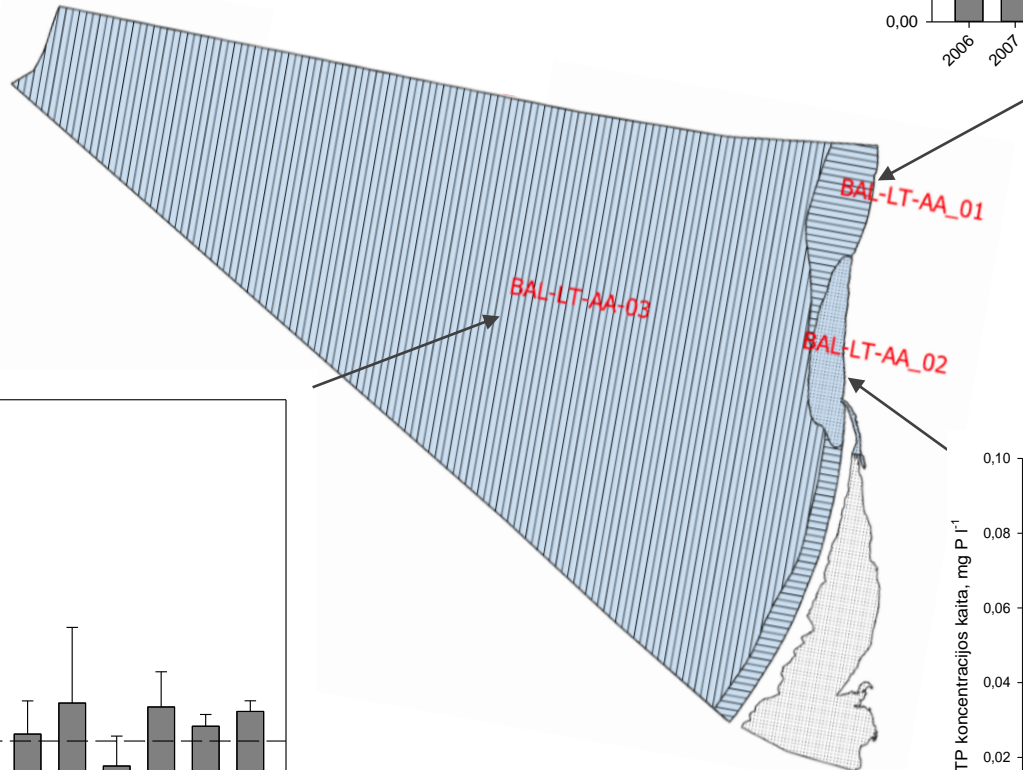
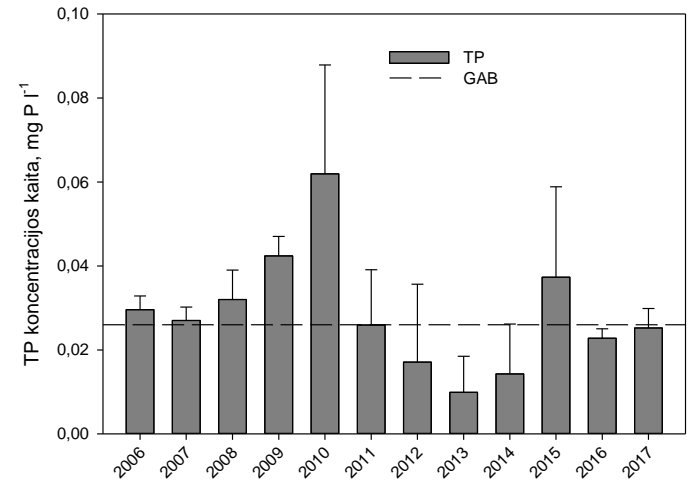

Naudoti Aplinkos Apsaugos Agentūros duomenys

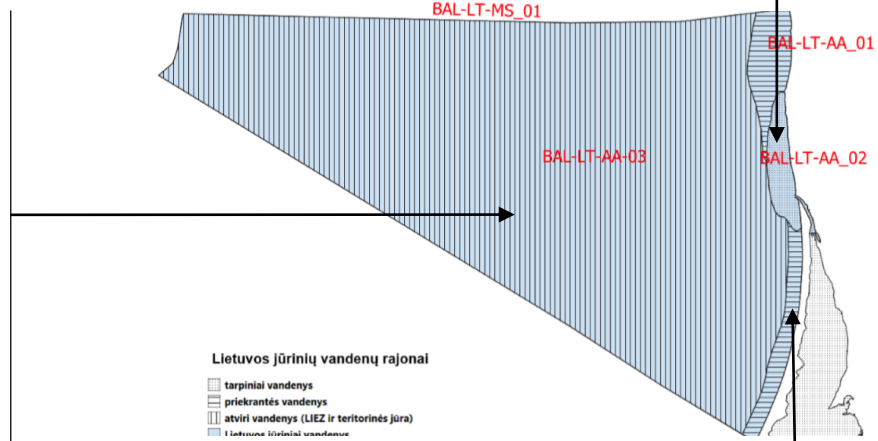
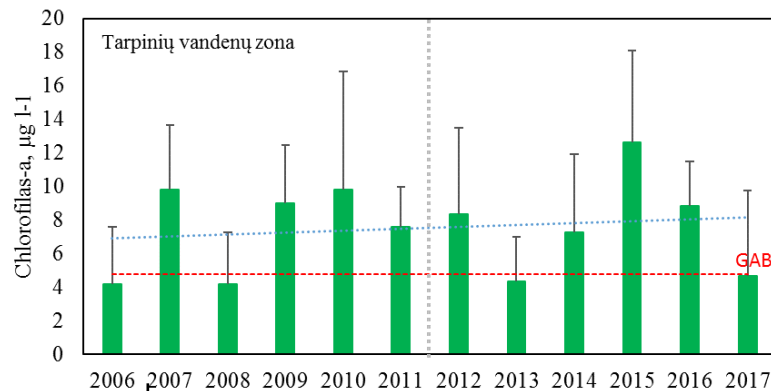
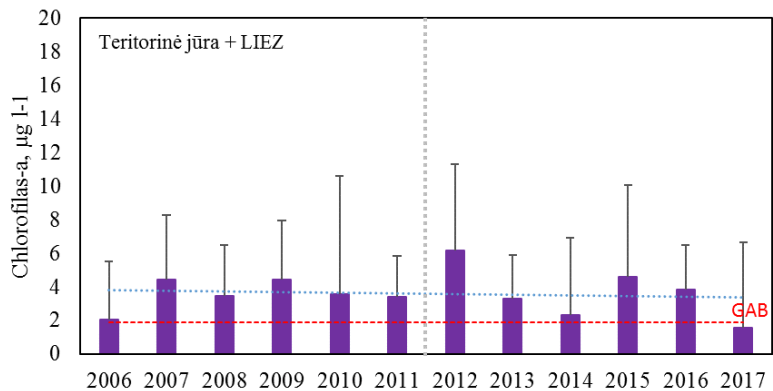
Būklė pagal bendrą fosforą vandens storumėje (D5C1)

Būklė pagal bendro fosforo (TP) koncentraciją vandens storumėje išlieka bloga (bet gerėjanti) BAL-LT-AA-02 ir BAL-LT-AA-03 teritorinėse dalyse.

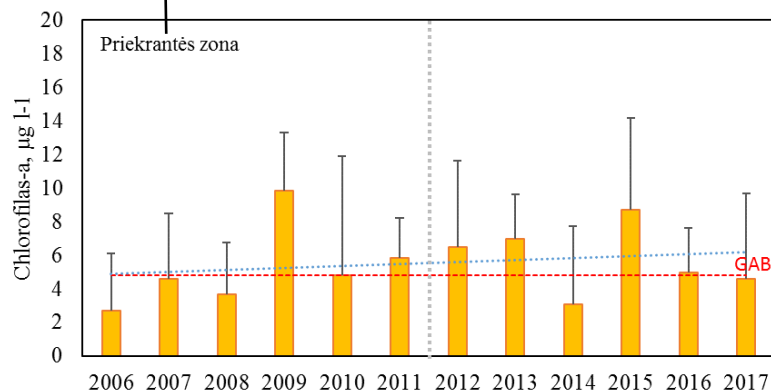
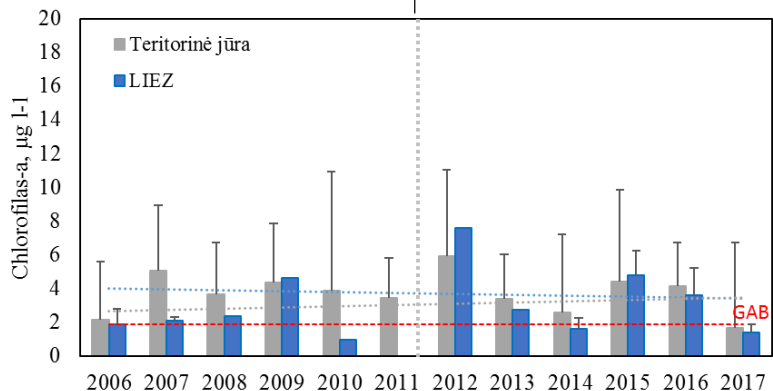
Naudoti Aplinkos Apsaugos Agentūros duomenys

Chlorofilas-a vandens storumėje (D5C2). Būklės vertinimas.

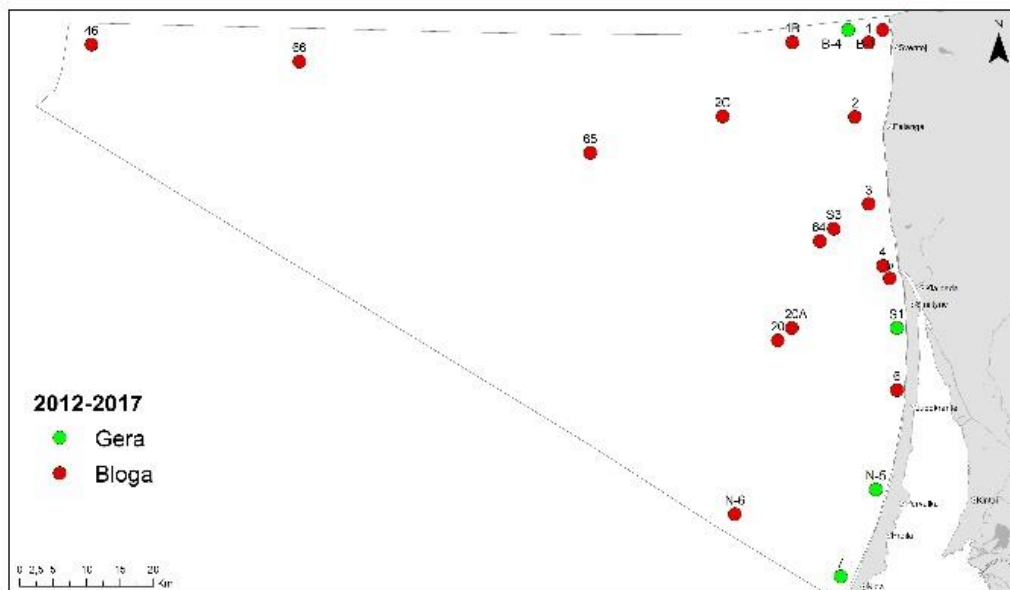
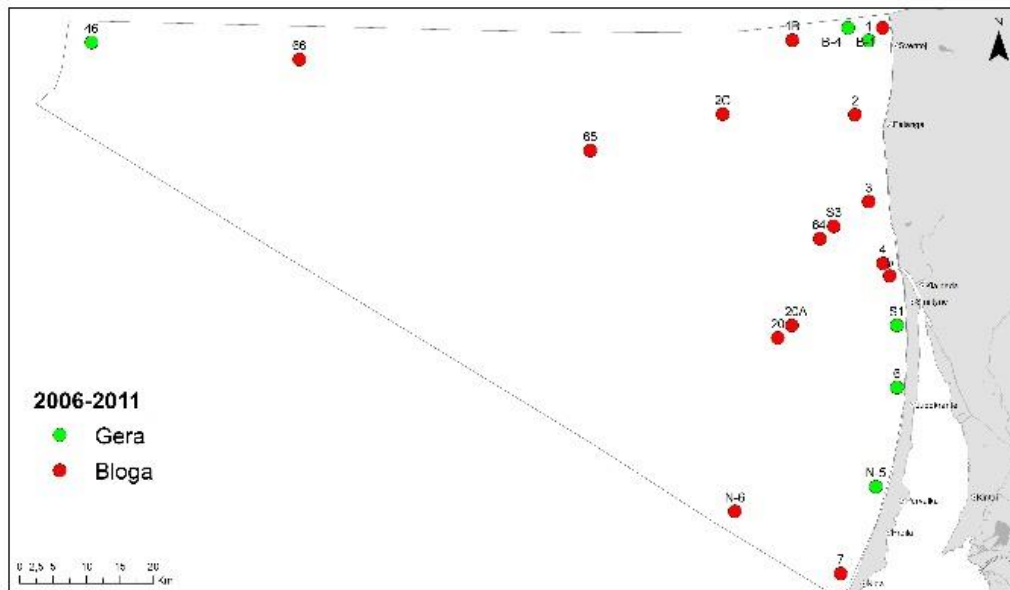

Vertinimo laikotarpiai: I-asis 2006-2011 ir II-asis 2012-2017 m.

Geros aplinkos būklės (GAB) slenkstinė vertė.

Chlorofilas-a vandens storumėje (D5C2). Būklės vertinimas.

Būklės vertinimas pagal chlorofilo-a rodiklį skirtingose aplinkos monitoringo tyrimų vietose dviem vertinimo laikotarpiais: I-uoju 2006-2011 m. (kairėje) ir II-uoju 2012-2017 m. (dešinėje).

CyaBI - Cyanobacterial Bloom Index, liet. Melsvabakterijų sankaupos paviršiuje (D5C3)

CyaBI vertina planktono melsvabakterijų sankaupas susidarančias vandens telkinio paviršiuje ir jų biomasę vasaros laikotarpiu (06 20 – 08 31).

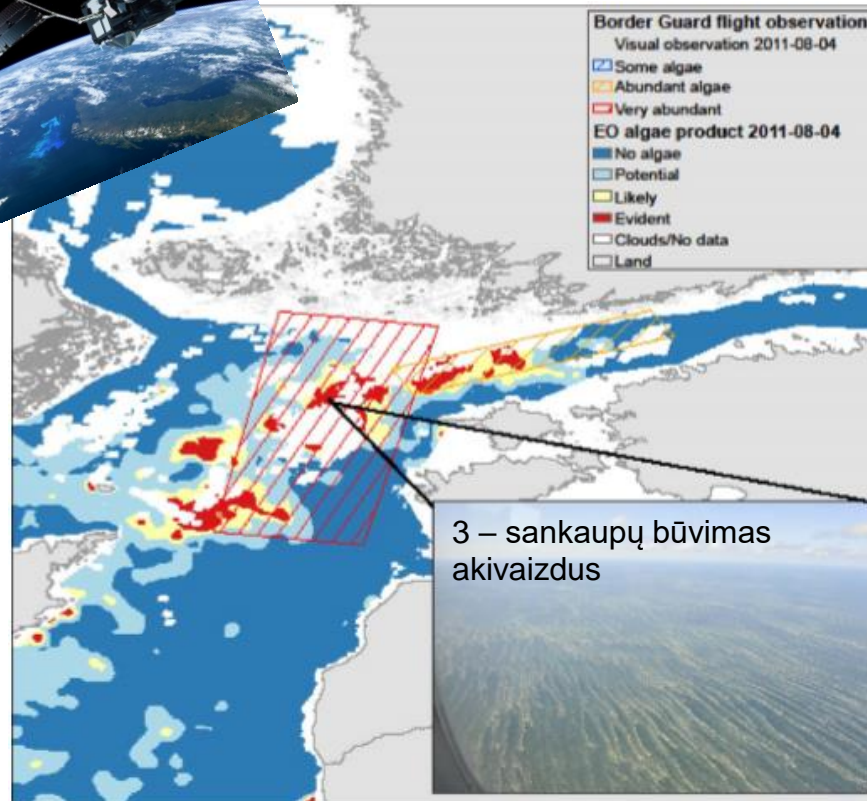
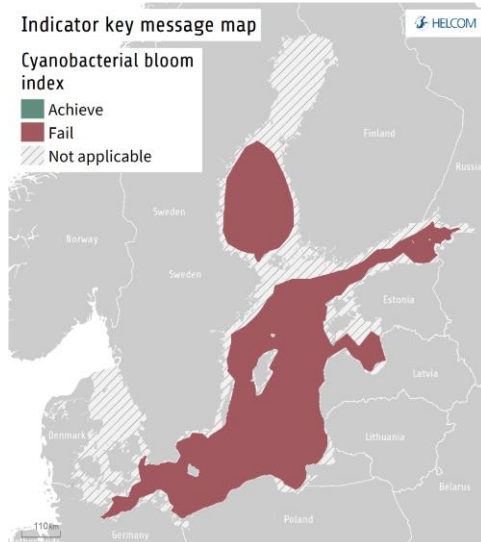
CyaBI testuotas 10-yje Baltijos jūros akvatorijų. Lietuvai priklausanti Baltijos jūros dalis priklauso rytiniam Gotlando baseinui.

CyaBI rodiklis yra paremtas dviem parametrais:

- melsvabakterijų paviršinėmis sankaupomis. Duomenų šaltinis – palydovinės nuotraukos, vandens „žydėjimas“ klasifikuojamas į:
  - 0 – sankaupų nėra,
  - 1 – potencialios sankaupos,
  - 2 – sankaupos tikėtinos,
  - 3 – sankaupų būvimas akivaizdus
- melsvabakterijų *in situ* išmatuota biomase (neprivalomas, jeigu duomenys neatitinka keliamų reikalavimų).

2011-2015

1 – potencialios sankaupos

3 – sankaupų būvimas akivaizdus

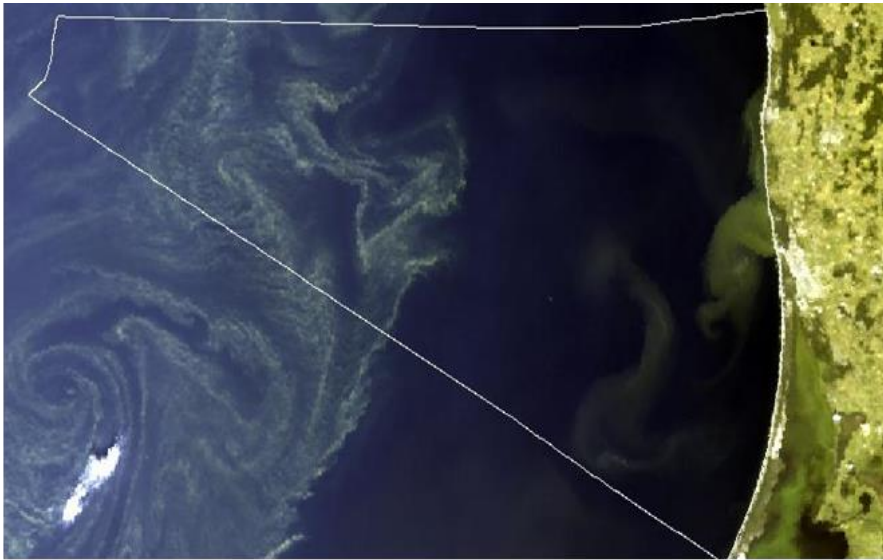

CyaBI rodiklio aktualumas Lietuvoje

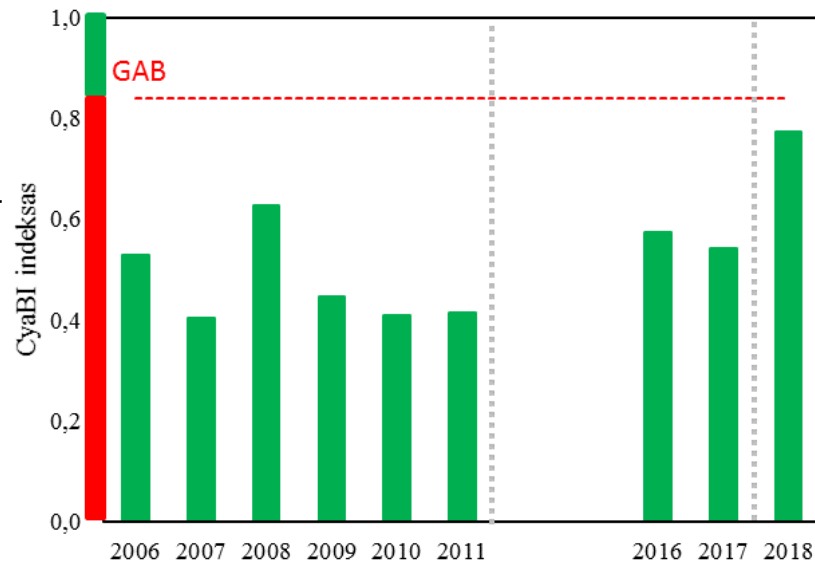
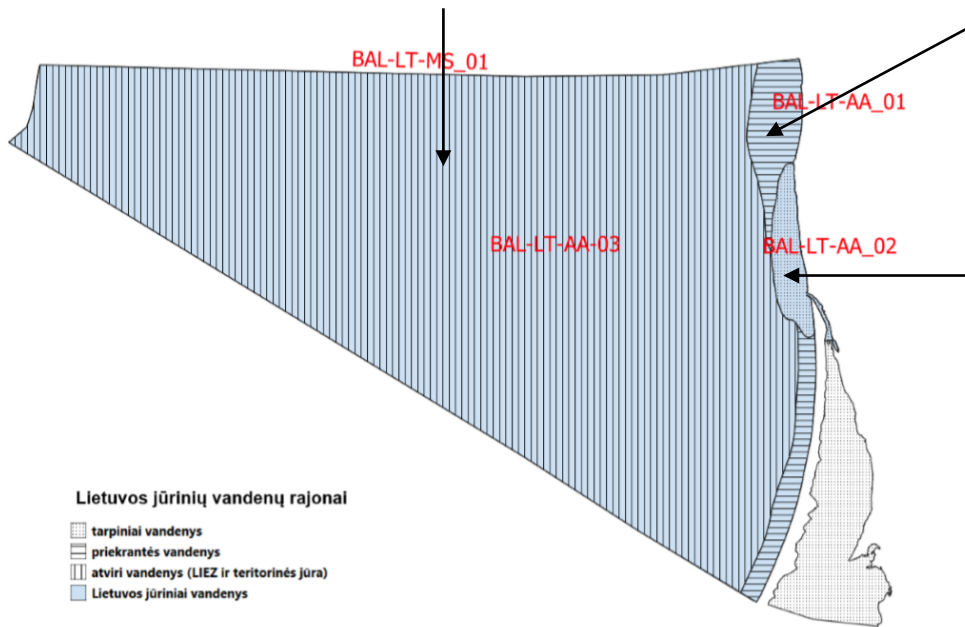
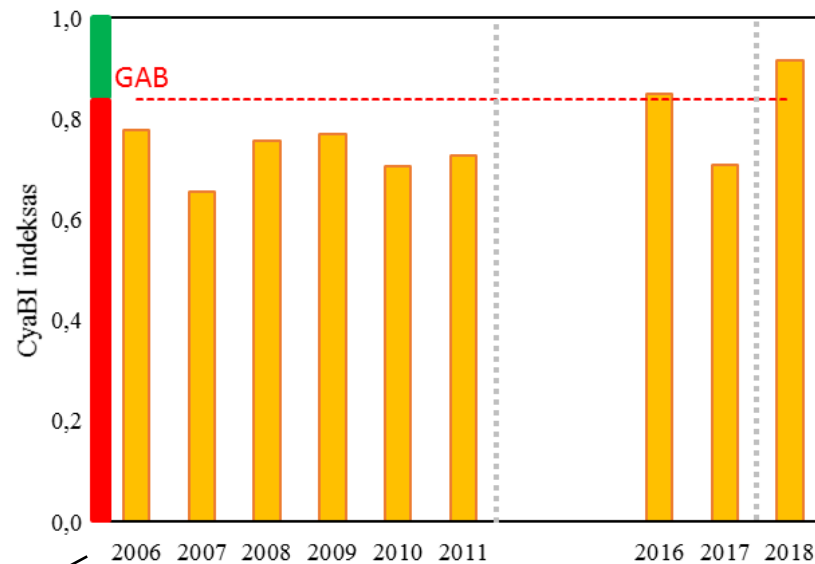
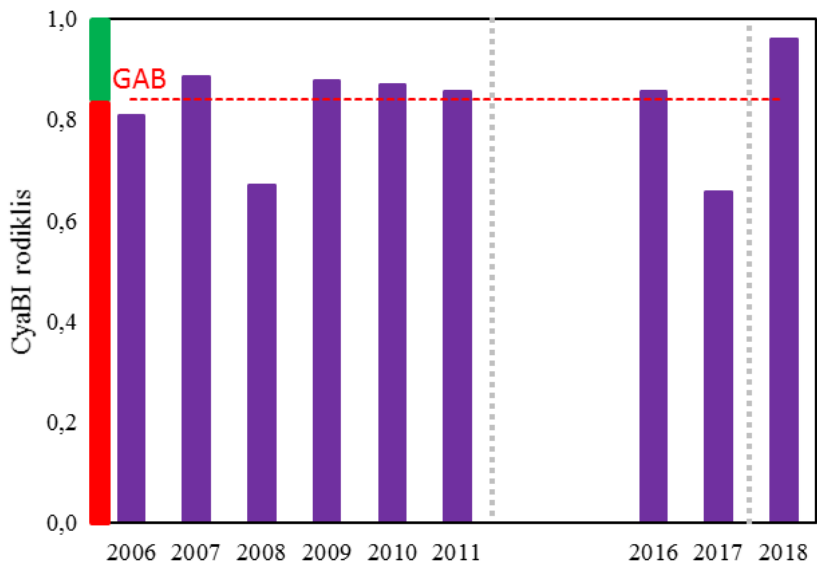
Melsvabakterių sankaupos stebimos:

- 1) atviroje jūroje;
- 2) Kuršių marių vandenu išplitimo zonoje jūroje;
- 3) Kuršių mariose.

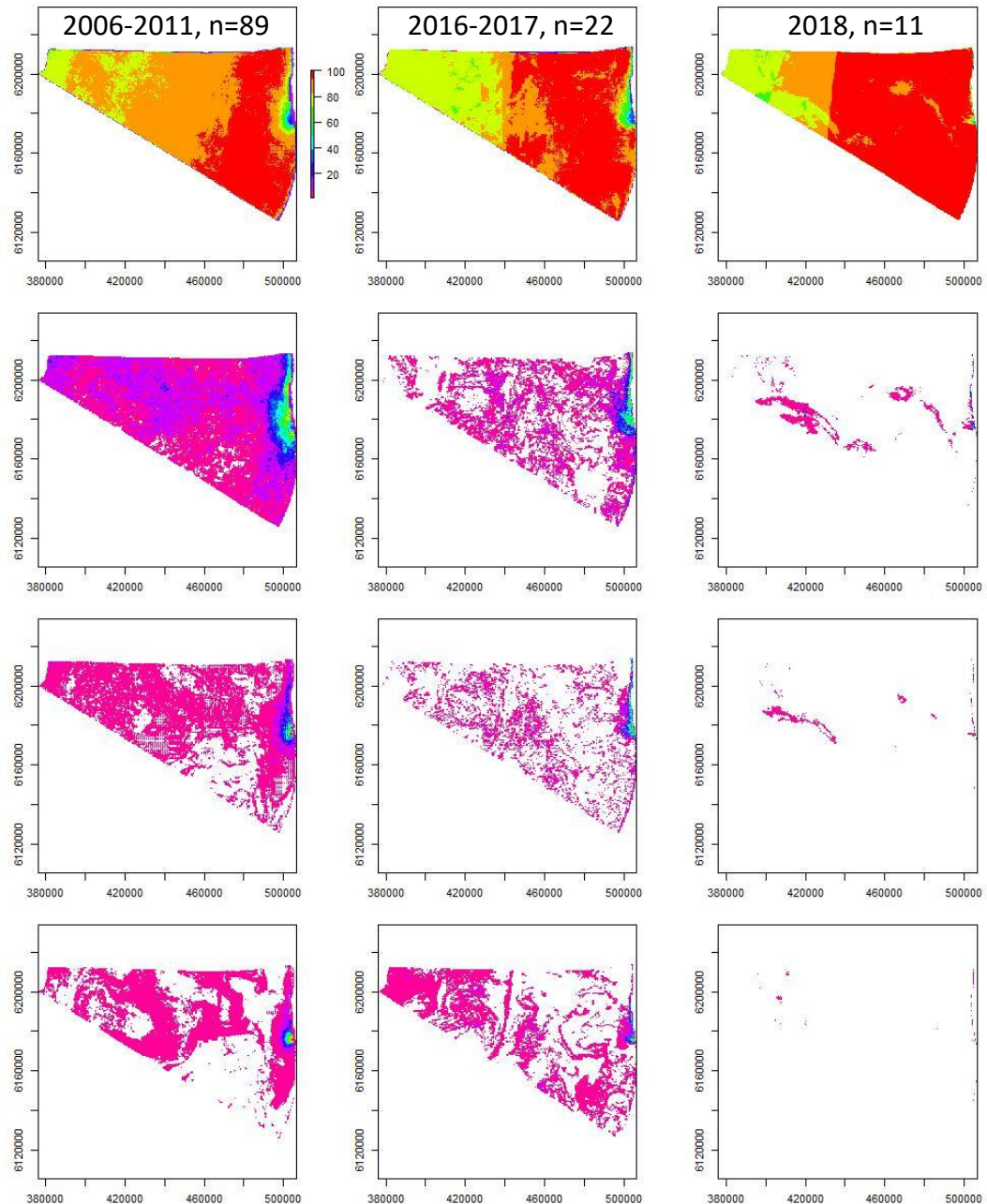
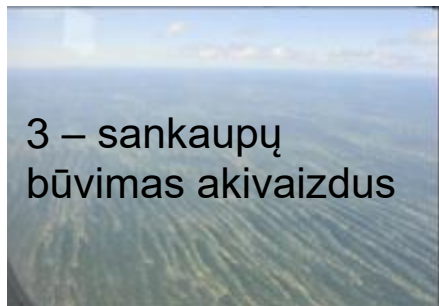
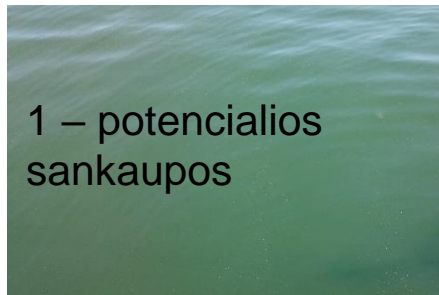

Ekologinės būklės vertinimas pagal CyaBI rodiklį

Ekoloģinēs būklēs vertinimas pagal CyaBI rodiklį

Apibendrinimas

- 2012–2017 m. stebima padidėjusi bendro azoto ir fosforo prietaka iš Nemuno upės baseino, tačiau tai yra trumpalaikis fenomenas.
- Iš Lietuvos teritorijos vidutiniškai patenka 23 % bendro TN kiekio, tenkančio atviros jūros daliai.
- Būklė pagal bendro azoto ir fosforą koncentraciją vandens stovymėje išlieka bloga visoje Lietuvai priklausiančioje teritorinėje dalyje.
- Pagal Chlorofilą-a ir CyaBI rodiklius Baltijos jūros ekologinė būklė išlieka bloga.
- Dėl Lietuvos Baltijos jūroje stebimų melsvabakterių paviršinių sankauptų yra aktualus tolimesnis CyaBI rodiklio vystymas ir taikymas.
- Pagal CyaBI rodiklį tranzitinių vandenų būklė išlieka bloga, tačiau stebimas būklės gerėjimas 2016-2018 m. laikotarpyje.

Apibendrinimas

- Rekomenduotina atliekant aplinkos būklės stebėseną ir vertinimą papildomai naudoti alternatyvius duomenis, pvz. palydovinius, kurie suteikia papildomą ir išsamią informaciją apie fitoplanktono erdvinį pasiskirstymą ir vandens „žydėjimą“;

Klaipėdos
universitetas

Jūros tyrimų
institutas

Parengė:

- dr. Mindaugas Žilius,
- dr. Diana Vaičiūtė,
- dr. Jolita Petkuvienė,
- dr. Irma Vybernaitė-Lubienė,
- dr. Martynas Bučas

Satellite-assisted monitoring of water
quality to support the implementation
of the Water Framework Directive

